

Samling af Afgørelser

Forenede sager C-771/22 og C-45/23

Bundesarbeitskammer

mod

HDI Global SE

og

A,

B,

C,

D

mod

MS Amlin Insurance SE (C-45/23)

(anmodninger om præjudiciel afgørelse indgivet af Bezirksgericht für Handelssachen Wien og Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel)

Domstolens dom (Anden Afdeling) af 29. juli 2024

»Præjudiciel forelæggelse – direktiv (EU) 2015/2302 – pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer – artikel 12 – ret til opsigelse af en aftale om en pakkerejse – ret til fuld refusion af alle betalinger for pakkerejsen – uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder – covid-19-pandemien – artikel 17 – rejsearrangørens insolvens – sikkerhed for refusion af alle betalinger, der er foretaget – højt forbrugerbeskyttelsesniveau – ligebehandlingsprincippet«

Tilnærmelse af lovgivningerne – pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer – direktiv 2015/2302 – opsigelse af aftalen om en pakkerejse – beskyttelse mod risikoen for rejsearrangørens insolvens eller konkurs – sikkerhed for refusion af betalinger, der er foretaget i henhold til den nævnte kontrakt – begreb – opsigelse af aftalen på grund af ekstraordinære og uundgåelige omstændigheder, der indtræffer inden rejsearrangørens insolvens – omfattet

(Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2015/2302, art. 12, stk. 2, og art. 17, stk. 1)

(jf. præmis 56-64, 67, 68, 71, 74, 75 og 81-91 samt domskonkl.)

Resumé

I forbindelse med en præjudiciel forelæggelse 0F¹ præciserede Domstolen omfanget af beskyttelsen mod en rejsearrangørs insolvens 1F² og bemærkede, at den finder anvendelse på en rejsende, som har opsagt sin pakkerejse på grund af ekstraordinære omstændigheder 2F³, som f.eks. covid-19-pandemien, når rejsearrangøren er gået konkurs efter denne opsigelse, og denne rejsende ikke har fået fuld refusion af alle betalinger for pakkerejsen inden insolvensens indtræden.

De to pågældende tvister var mellem et organ, hvis virksomhed bl.a. består i forbrugerbeskyttelse, og til hvilket en forbruger overdrog sin ret til refusion af den pris, der var betalt for sin pakkerejse til en rejsearrangør (sag C-771/22), og rejsende, som havde indgået pakkerejser med en rejsearrangør (sag C-45/23), på den ene side, og forsikringselskaber, der dækker disse rejsearrangører i tilfælde af insolvens eller konkurs, på den anden side. Disse sidstnævnte afviste at refundere den pris, som disse forbrugere havde betalt i henhold til de indgåede aftaler, der blev opsagt på grund af covid-19-pandemien, med den begrundelse, at det kun var risikoen for manglende gennemførelse af pakkerejsen som følge af rejsearrangørernes konkurs eller insolvens, der var dækket af forsikringen.

De forelæggende retter har anmodet om en afklaring af omfanget af den i pakkerejsedirektivets artikel 17 fastsatte beskyttelse, som skal gives en rejsende i tilfælde af rejsearrangørens insolvens. Disse retter ønskede navnlig oplyst, om denne garanti dækker de refusioner, som denne rejsende har ret til, når vedkommende opsiger sin pakkerejse på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, som f.eks. covid-19-pandemien, før rejsearrangøren erklæres insolvent.

Domstolens bemærkninger

Domstolen bemærkede indledningsvis, at betydningen af pakkerejsedirektivets artikel 17, stk. 1, i direktiv 2015/2302 ikke fremgik utvetydigt af dens ordlyd, og at der derfor skulle foretages en undersøgelse af den sammenhæng, hvori denne bestemmelse indgår, formålet med dette direktiv og eventuelt denne sidstnævnte bestemmelses tilblivelseshistorie.

Hvad for det første angår den sammenhæng, hvori denne artikel indgår, bemærkede Domstolen, at i betragtning af ordene »når leveringen af pakkerejsen påvirkes af rejsearrangørens konkurs eller insolvens« og »rejseydelser, der endnu ikke er leveret« i dette samme direktivs artikel 17, stk. 4, og artikel 17, stk. 5, kan disse bestemmelser støtte en fortolkning af det nævnte direktivs

¹ – Fra Bezirksgericht für Handelssachen Wien (distriktsdomstolen for handelssager i Wien, Østrig) i sag C-771/22 og fra Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (den nederlandsksprogede ret i handels- og erhvervsretlige sager i Bruxelles, Belgien) i sag C-45/23.

² – Som fastsat i artikel 17 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25.11.2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF (EUT 2015, L 326, s. 1, herefter »pakkerejsedirektivet«). Følgende fremgår af denne bestemmelse: »1. Medlemsstaterne sikrer, at rejsearrangører, der er etableret på medlemsstatens område, stiller garanti for, at alle betalinger foretaget af eller på vegne af rejsende refunderes, i det omfang de relevante ydelser ikke leveres som følge af rejsearrangørens konkurs eller insolvens. Hvis befordring af passagerer er omfattet af aftalen om en pakkerejse, stiller rejsearrangørerne også sikkerhed for de rejsendes hjemtransport. Fortsættelse af pakkerejsen kan tilbydes.

[...]

2. Garantien omhandlet i stk. 1 skal være effektiv og dække omkostninger, der med rimelighed kan forudsiges. Den skal dække de betalinger, der er foretaget af eller på vegne af rejsende i forbindelse med pakkerejser under hensyntagen til længden af den tid, der er gået mellem betaling af depositum og slutbetaling og afslutningen af pakkerejserne, og de anslåede hjemtransportomkostninger i tilfælde af rejsearrangørens konkurs eller insolvens.«

³ – I henhold til pakkerejsedirektivets artikel 12, stk. 2.

artikel 17, stk. 1, hvorefter begrebet »de relevante ydelser« kun omfatter »rejseydelser«. Den i denne sidstnævnte artikel fastsatte garanti finder således kun anvendelse, når der foreligger en sammenhæng mellem den manglende opfyldelse af disse ydelser og rejsearrangørens insolvens.

Pakkerejsedirektivets artikel 17, stk. 2, fastsætter imidlertid, at denne garanti skal være effektiv og dække omkostninger, der med rimelighed kan forudsiges. Den skal nærmere bestemt dække de betalinger, der er foretaget af eller på vegne af rejsende og de anslåede hjemtransportomkostninger i tilfælde af rejsearrangørens konkurs eller insolvens.

Enhver betalingsrefusion, der skal foretages af rejsearrangøren som følge af denne sidstnævntes eller den rejsendes opsigelse af en pakkerejse, er således en forventelig betaling, der kan rammes af rejsearrangørens konkurs eller insolvens.

På baggrund af det ovenstående kunne pakkerejsedirektivets artikel 17, stk. 2, således tale for en fortolkning af denne artikels stk. 1, hvorefter den garanti, der er fastsat i denne sidstnævnte bestemmelse, finder anvendelse på enhver refusion, som rejsearrangøren skal betale til den rejsende, når aftalen om pakkerejsen er blevet opsagt i en af de i dette direktiv omhandlede situationer, inden indtræden af denne rejsearrangørs insolvens.

Hvad for det andet angår formålet med det nævnte direktiv har det til formål at tilpasse omfanget af den beskyttelse, som direktiv 90/314 3F⁴ giver de rejsende med henblik på at tage hensyn til udviklingen på markedet, og at bidrage til at sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau 4F⁵. En fortolkning af pakkerejsedirektivets artikel 17, stk. 1, der udelukker de refusioner, som skal betales til rejsende som følge af en opsigelse, der finder sted inden indtræden af denne insolvens, fra beskyttelsen mod rejsearrangørens insolvens, ville således indebære en indskrænkelse af beskyttelsen af disse rejsende i forhold til den beskyttelse, som blev givet ved direktiv 90/314.

På baggrund af det ovenstående fremhævede Domstolen, at pakkerejsedirektivets artikel 17, stk. 1, både gav mulighed for en fortolkning, der udelukker refusionskrav, som opstår som følge af en opsigelse af en pakkerejse, der i en af de i dette direktiv omhandlede situationer finder sted inden indtræden af rejsearrangørens insolvens, og en fortolkning, der medtog disse samme krav under dette anvendelsesområde. Når en bestemmelse i den afledte EU-ret kan fortolkes på flere måder, bør den fortolkning, der bringer den pågældende bestemmelse i overensstemmelse med den primære ret, herunder ligebehandlingsprincippet, lægges til grund. Vurderingen af overholdelsen af dette princip skal foretages på grundlag af formålet med den retsakt, som den pågældende forskrift indgår i.

I den foreliggende sag har pakkerejsedirektivet til formål at opnå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, og dette direktivs artikel 17 bidrager til opnåelsen af dette formål, idet den skal sigte mod at beskytte den rejsende mod den finansielle risiko, som rejsearrangørens insolvens indebærer. Henset til dette formål skal referencepunktet for en sammenligning af situationen for den rejsende, som efter at have betalt hele eller en del af sin pakkerejse har opsagt sin pakkerejse, men som ikke har fået refusion, fordi rejsearrangøren er blevet insolvent efter denne opsigelse, og situationen for den rejsende, hvis rejse ikke er blevet gennemført, og som ikke har fået refusion som følge af denne arrangørs insolvens, derfor være den pågældende rejsendes risiko for finansielle tab. Situationen for de to ovennævnte rejsende er følgelig sammenlignelig. I begge disse tilfælde er den rejsende nemlig udsat for den finansielle risiko for ikke at kunne få refusion for de beløb, som den pågældende har betalt til denne rejsearrangør.

⁴ – Rådets direktiv 90/314/EØF af 13.6.1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure (EFT 1990, L 158, s. 59).

⁵ – Således som det kræves i henhold til artikel 169 TEUF.

I henhold til ligebehandlingsprincippet skal både den rejsende, hvis pakkerejse ikke kan gennemføres som følge af rejsearrangørens insolvens, og den rejsende, som har opsagt sin pakkerejse 5F⁶, således omfattes af beskyttelsen mod rejsearrangørens insolvens for så vidt angår de refusioner, som skal betales til dem, medmindre en forskelsbehandling mellem disse to kategorier af rejsende er objektivt begrundet. I det foreliggende tilfælde var der ingen forhold, som kunne begrunde en forskelsbehandling af disse kategorier af rejsende.

⁶ – Navnlig i medfør af artikel 12, stk. 2, i direktiv 2015/2302.